

DONNA M. MERTENS

Έρευνα και αξιολόγηση στην εκπαίδευση και την ψυχολογία

Περιεχόμενα

Πρόλογος	21
Δομή του βιβλίου	22
Αλλαγές στη δεύτερη έκδοση	23
Αναγνωστικό κοινό	24
Παιδαγωγικά χαρακτηριστικά	24
Ευχαριστίες	25
Ύμνος στη διαφορετικότητα	27
1. Εισαγωγή στην έρευνα	29
Γιατί να μελετήσει κάποιος ένα τέτοιο βιβλίο;	29
Τι είναι έρευνα;	30
Ορολογία της έρευνας	31
Η προσέγγιση που υιοθετείται στο βιβλίο	34
Τα σημαντικότερα παραδείγματα στην έρευνα: μια σύντομη ιστορία της έρευνας	36
Μεταθετικισμός	37
<i>Οντολογία</i>	40
<i>Επιστημολογία</i>	40
<i>Μεθοδολογία</i>	41
Κονστрукτιβιστικό παράδειγμα	41
<i>Οντολογία</i>	43
<i>Επιστημολογία</i>	44
<i>Μεθοδολογία</i>	45
Μετασχηματιστικό παράδειγμα	46
<i>Γιατί προέκυψε το μετασχηματιστικό παράδειγμα;</i>	46
<i>Φιλοσοφική βάση</i>	50
<i>Οντολογία</i>	55
<i>Επιστημολογία</i>	55
<i>Μεθοδολογία</i>	56
Πραγματιστικό παράδειγμα	57
<i>Οντολογία</i>	57
<i>Επιστημολογία</i>	59
<i>Μεθοδολογία</i>	59

Πολιτικές της παραδοχής: η συζήτηση για την αντικειμενικότητα60
Μεταθετικιστική61
Κοστροκτιβιστική61
Μετασχηματιστική61
<i>Κριτική της μετασχηματιστικής θέσης</i>62
<i>Απάντηση στην κριτική</i>62
Πολιτική, νομοθεσία και θεωρητικά παραδείγματα63
Δεοντολογία της έρευνας64
Πολιτισμικά ζητήματα και δεοντολογία67
Συνθετικά επιστημονικά παραδείγματα70
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή71

2. Αξιολόγηση 77

Ορίζοντας την αξιολόγηση77
Ιστορική αναδρομή και σύγχρονα μοντέλα αξιολόγησης84
Μεταθετικιστικό παράδειγμα84
Κοστροκτιβιστικό παράδειγμα86
Μετασχηματιστικό παράδειγμα87
<i>Ενδυναμωτική αξιολόγηση (empowerment evaluation)</i>88
<i>Αναπτυξιακή αξιολόγηση (developmental evaluation)</i>89
<i>Συμμετοχική αξιολόγηση (participatory evaluation)</i>90
<i>Περιεκτική αξιολόγηση (inclusive evaluation)</i>91
<i>Φεμινιστική αξιολόγηση (feminist evaluation)</i>92
Διεξαγωγή αξιολογήσεων94
Πηγές για την αξιολόγηση94
<i>Βιβλία και μονογραφίες</i>94
<i>Διαδικτυακές πηγές</i>94
<i>Περιοδικά για την αξιολόγηση</i>95
<i>Επαγγελματικές Εταιρείες</i>95
Βήματα για τη διεξαγωγή αξιολόγησης95
<i>Εστίαση της αξιολόγησης</i>96
<i>Ερωτήματα αξιολόγησης</i>103
<i>Επιλογή ενός μοντέλου αξιολόγησης</i>105
<i>Σχεδιασμός της αξιολόγησης</i>105
<i>Διαχείριση της αξιολόγησης</i>106
Κριτήρια για κριτική αξιολόγηση των αξιολογήσεων107
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση των μελετών αξιολόγησης111
Χρησιμότητα112
Δυνατότητα επίτευξης112
Καταλληλότητα113

Ακρίβεια	113
Μεθοδολογική εγκυρότητα	114
Διαπροσωπική εγκυρότητα	115
Συμπερασματική εγκυρότητα	115
Πολυπολιτισμική εγκυρότητα	115
Δεοντολογία και αξιολόγηση: οι κατευθυντήριες αρχές	115
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	116

3. Επισκόπηση της βιβλιογραφίας και ερευνητικά προβλήματα 121

Βασικοί λόγοι για τη διεξαγωγή μιας επισκόπησης της βιβλιογραφίας	122
Επισκοπήσεις βιβλιογραφίας για το σχεδιασμό πρωτογενούς έρευνας	122
Η επισκόπηση της βιβλιογραφίας ως αυτοσκοπός	124
Η διαδικασία αναζήτησης	124
Βήμα 1: Προσδιορισμός του ερευνητικού θέματος	126
<i>Πηγές ερευνητικών θεμάτων</i>	126
Βήμα 2: Επισκόπηση δευτερογενών πηγών για μια γενική εικόνα του θέματος	127
Βήμα 3: Ανάπτυξη μιας στρατηγικής αναζήτησης	128
<i>Εντοπισμός προκαταρκτικών πηγών</i>	128
<i>Εντοπισμός πρωτογενών ερευνητικών περιοδικών</i>	131
<i>Προσωπική δικτύωση</i>	131
Βήμα 4: Διεξαγωγή της αναζήτησης	134
<i>Προετοιμασία για αναζήτηση προκαταρκτικών πηγών</i>	134
<i>Τι μπορείτε να βρείτε</i>	136
<i>Επιλογή τίτλου</i>	137
Βήμα 5: Άντληση τίτλων	138
Βήμα 6: Μελέτη και προετοιμασία βιβλιογραφικών πληροφοριών και σημειώσεων	138
<i>Βιβλιογραφικές πληροφορίες</i>	138
<i>Σημειώσεις για κάθε μελέτη</i>	139
Βήμα 7: Αξιολόγηση των αναφορών της έρευνας	140
Βήμα 8: Ανάλυση των ερευνητικών ευρημάτων και σύνθεση των αποτελεσμάτων	140
<i>Αφηγηματική σύνθεση</i>	140
Βήμα 9: Αξιοποίηση της επισκόπησης βιβλιογραφίας	141
<i>Εννοιολογικό πλαίσιο και Θεωρία Προγράμματος (Program Theory)</i>	141
<i>Ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις</i>	144
Κριτική ανάλυση των επισκοπήσεων βιβλιογραφίας	145
Προκαταλήψεις σχετικές με τη δημοσίευση	146
Μεταβλητή της ποιότητας στις πρωτογενείς ερευνητικές μελέτες	146
Αποφάσεις για ένταξη και αποκλεισμό	146
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση των επισκοπήσεων βιβλιογραφίας	147
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	148

4. Πειραματική και οιονεί πειραματική έρευνα	153
Η σημασία του πειραματικού σχεδιασμού	154
Μετασχηματιστικές προοπτικές σχετικά με την πειραματική έρευνα	155
Σχεδιασμοί έρευνας και κίνδυνοι για την εγκυρότητα	158
Εσωτερική εγκυρότητα	160
Εξωτερική εγκυρότητα ή γενικευσιμότητα	163
Άλλοι κίνδυνοι για την εγκυρότητα	166
Σχεδιασμοί με μεμονωμένη ομάδα, πειραματικοί και οιονεί πειραματικοί σχεδιασμοί	168
Σχεδιασμοί με μεμονωμένη ομάδα	168
<i>Μελέτη περίπτωσης με μία εφαρμογή</i>	168
<i>Σχεδιασμός με μία ομάδα, με τεστ πριν και μετά την παρέμβαση</i>	169
<i>Σχεδιασμός χρονικής αλληλουχίας</i>	170
Πειραματικοί σχεδιασμοί	170
<i>Σχεδιασμός με ομάδα ελέγχου με τεστ πριν και μετά την παρέμβαση</i>	170
<i>Σχεδιασμός με ομάδα ελέγχου με τεστ μόνο μετά την παρέμβαση</i>	172
<i>Σχεδιασμός πολλαπλής παρέμβασης μεμονωμένου παράγοντα</i>	173
<i>Σχεδιασμός Solomson με τέσσερις ομάδες</i>	173
<i>Παραγοντικός σχεδιασμός</i>	174
Οιονεί πειραματικοί σχεδιασμοί	176
<i>Σχεδιασμός σύγκρισης στατικών ομάδων</i>	176
<i>Σχεδιασμός μη ισοδύναμων ομάδων ελέγχου</i>	178
Άλλα ζητήματα σχεδιασμού	179
Είδη μεταβλητών παρέμβασης	179
Επιδράσεις χρονικής ακολουθίας	179
Συνδυασμός	180
Προκλήσεις για τη χρήση πειραματικών σχεδιασμών	181
στην εκπαιδευτική και ψυχολογική έρευνα	181
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση των σχεδιασμών μεμονωμένης ομάδας,	181
των πειραματικών και των οιονεί πειραματικών σχεδιασμών	181
Εσωτερική εγκυρότητα	181
Εξωτερική εγκυρότητα (εγκυρότητα περιβάλλοντος)	182
Άλλου είδους κίνδυνοι για την εγκυρότητα	182
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	182
5. Αιτιακή-συγκριτική έρευνα και έρευνα συσχετίσεων	185
Τύποι μεταβλητών	185
Εγγενή χαρακτηριστικά: επίμαχα ζητήματα	187
<i>Εστίαση σε διαφορές ομάδων</i>	187
<i>Ταύτιση με την ομάδα</i>	188

<i>Η πλάνη της ομοιογένειας</i>	190
<i>Μετα-πλάνη</i>	191
Αιτιακή-συγκριτική έρευνα	193
Έρευνα συσχετίσεων	195
Βήματα στη διεξαγωγή έρευνας συσχετίσεων: μελέτες σχέσεων	196
<i>Γραφικές παραστάσεις και καμπυλογραμμικές σχέσεις</i>	199
<i>Επιλογή του συντελεστή συσχέτισης</i>	199
<i>Μέγεθος και ερμηνεία</i>	200
<i>Κοινή ή επεξηγηματική διακύμανση ή r^2</i>	200
<i>Πολλαπλή παλινδρόμηση και διάταξη των μεταβλητών</i>	201
<i>Διακρίνουσα ανάλυση</i>	202
<i>Κανονική συσχέτιση</i>	202
<i>Ανάλυση διαδρομής</i>	202
<i>Ανάλυση παραγόντων</i>	202
<i>Διασταυρούμενη επικύρωση</i>	203
Μελέτες συσχετίσεων: πρόβλεψη	203
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση αιτιακής-συγκριτικής έρευνας και έρευνας συσχετίσεων	205
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	206

6. Έρευνα επισκόπησης 209

Στάδιο σχεδιασμού	211
Σκοπός	211
Ζητήματα σχεδιασμού	214
Επιλογές στη συλλογή δεδομένων	215
Φεμινιστικές προσεγγίσεις	216
Προσεγγίσεις σχετικές με τις αναπηρίες	217
Πλάνο της δειγματοληψίας	217
Εντοπισμός των απαντώντων	217
Προσδιορισμός του πληθυσμού	219
Αποφάσεις για τη δειγματοληψία	219
<i>Δειγματοληψία σε μειονοτικούς πληθυσμούς</i>	220
<i>Τυχαία κλήση αριθμών</i>	222
Σχεδιάζοντας το ερωτηματολόγιο	222
Διαμόρφωση του ερωτηματολογίου	226
Πιλοτική δοκιμή του ερωτηματολογίου	226
Γλωσσικές διαφορές μεταξύ του ερευνητή και του απαντώντος	227
Ειδικοί τύποι ερωτήσεων	229
Δημογραφικές ερωτήσεις	229
Μη απειλητικές ερωτήσεις συμπεριφοράς	232

<i>Η επίδραση του θεωρητικού πλαισίου στις ερωτήσεις επισκόπησης</i>	233
Απειλητικές ερωτήσεις συμπεριφοράς	233
Ερωτήσεις γνώσης	235
Ερωτήσεις στάσεων	236
Συνοδευτική επιστολή	237
Διεξαγωγή της επισκόπησης	239
Ζητήματα σχετικά με το ποσοστό των αποκρίσεων	240
Ειδικές σημειώσεις για τις τηλεφωνικές συνεντεύξεις	243
Ειδικές σημειώσεις για τις προσωπικές συνεντεύξεις	244
Προετοιμασία για τη συνέντευξη	244
Έναρξη και διεξαγωγή της συνέντευξης	246
Κλείνοντας τη συνέντευξη	247
Συγκέντρωση και ανάλυση των αποτελεσμάτων	248
Μετασηματιστικές προοπτικές στο θέμα των συνεντεύξεων	248
Ποιος μπορεί να πάρει συνέντευξη και από ποιον;	248
Πρέπει ο συνεντευκτής και ο συνεντευξιζόμενος να είναι φίλοι ή άγνωστοι;	249
Ειδικές σημειώσεις για επισκοπήσεις μέσω Διαδικτύου	252
Ανάλυση δεδομένων με έρευνα επισκόπησης	253
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της έρευνας επισκόπησης	253
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	254

7. Έρευνα μεμονωμένης περίπτωσης	259
Ζητήματα ποιότητας στην έρευνα μεμονωμένης περίπτωσης	260
Εγκυρότητα και αξιοπιστία	260
Επιλογές σχεδιασμού	265
Σχεδιασμοί αλλαγής φάσης	265
Σχεδιασμός διαφοροποιούμενης παρέμβασης	267
Σχεδιασμοί πολλαπλής βάσης εκκίνησης	267
<i>Σχεδιασμός πολλαπλής βάσης εκκίνησης σε διαφορετικές συμπεριφορές</i>	268
<i>Σχεδιασμός πολλαπλής βάσης εκκίνησης σε διαφορετικούς ανθρώπους</i>	268
<i>Σχεδιασμός πολλαπλής βάσης εκκίνησης σε διάφορες συνθήκες</i>	268
<i>Τυχοιοποίηση σε σχεδιασμούς πολλαπλής βάσης εκκίνησης</i>	269
Παραγοντικοί σχεδιασμοί	269
Ανάλυση δεδομένων στην έρευνα μεμονωμένης περίπτωσης	270
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της έρευνας μεμονωμένης περίπτωσης	271
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	273

8. Ποιοτικές μέθοδοι	275
Η βάση για την επιλογή ποιοτικών μεθόδων	276
Η κοσμοθεωρία του ερευνητή	277
<i>Κονστροκτιβιστική θεώρηση</i>	277
<i>Μετασχηματιστικές θεωρήσεις</i>	277
Η φύση του ερευνητικού ερωτήματος	279
Πρακτικοί λόγοι	279
Στρατηγικές για ποιοτική έρευνα	280
Εθνογραφική έρευνα	281
Μελέτη περίπτωσης	283
Φαινομενολογική έρευνα	286
Θεμελιωμένη θεωρία	288
Συμμετοχική έρευνα	290
<i>Συνεργατική αναζήτηση</i>	290
<i>Συμμετοχική έρευνα-δράση</i>	291
Κλινική έρευνα	292
Ομάδες εστίασης	293
Γενικές μεθοδολογικές κατευθυντήριες γραμμές	294
Ο ερευνητής είναι το «ερευνητικό εργαλείο»	295
Μιλώντας για τον άλλο	296
Εστιάζοντας σε μια περιοχική αναζήτησης	296
Διερευνώντας τα ερευνητικά πεδία	297
Επιτυγχάνοντας άδεια πρόσβασης	298
Διαπραγματευόμενοι την πρόσβαση	298
Εισερχόμενοι στο ερευνητικό πεδίο	299
Ο ρόλος του ερευνητή	299
Ζητήματα φύλου	301
Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	302
Κριτική ανάλυση ποιοτικής έρευνας	302
Πιστότητα	302
<i>Παρατεταμένη και ουσιαστική εμπλοκή</i>	302
<i>Επίμονη παρατήρηση</i>	303
<i>Ανατροφοδότηση από συναδέλφους</i>	303
<i>Ανάλυση αρνητικής περίπτωσης</i>	303
<i>Προοδευτική υποκειμενικότητα</i>	304
<i>Έλεγχος μελών</i>	304
<i>Τριγωνοποίηση</i>	305
Μεταφορισμότητα: λεπτομερής περιγραφή και πολλαπλές περιπτώσεις	305
Φερεγγυότητα	306
Επαληθευσιμότητα	307

Γνησιότητα – Αυθεντικότητα	307
<i>Αμεροληψία</i>	307
<i>Οντολογική γνησιότητα</i>	307
<i>Καταλυτική γνησιότητα</i>	308
Κριτήρια για το μετασχηματιστικό επιστημονικό παράδειγμα	308
<i>Επιστημολογία της οπτικής (του ερευνητή)</i>	308
<i>Κοινότητα</i>	308
<i>Ποιος μιλά</i>	308
<i>Κριτικός αναστοχασμός</i>	309
<i>Αμοιβαιότητα</i>	309
<i>Συμμετοχή στα οφέλη</i>	309
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της ποιοτικής έρευνας	309
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	310

9. Ιστορία και αφηγηματική μελέτη του βίου 315

Η σημασία της ιστορικής και της αφηγηματικής έρευνας	315
Τύποι ιστορικής και αφηγηματικής έρευνας	318
Προφορική ιστορία και αφηγηματική μελέτη βίου	318
Πηγές δεδομένων	319
Βήματα στη διεξαγωγή της ιστορικής-αφηγηματικής έρευνας	320
Βήμα 1: Προσδιορισμός του προβλήματος	320
<i>Επιστημονικά περιοδικά ως πηγές για τον εντοπισμό ερευνητικών προβλημάτων</i>	322
<i>Ηλεκτρονικές πηγές</i>	322
<i>Διερευνώντας για μεγάλο χρονικό διάστημα ένα αρχείο ή επικοινωνώντας με επαγγελματικούς οργανισμούς</i>	324
Βήμα 2: Διεξαγωγή επισκόπησης βιβλιογραφίας	324
<i>Αρχικές πηγές</i>	324
Βήμα 3: Εντοπισμός πηγών για ιστορικά γεγονότα	325
<i>Έγγραφα και τεχνουργήματα</i>	325
<i>Βρίσκοντας πληροφορίες στα αρχεία</i>	327
<i>Πρόσβαση σε ιστορικές πηγές</i>	329
<i>Χρήση αρχείων</i>	329
<i>Προφορικές ιστορίες και αφηγηματικές μελέτες του βίου</i>	330
Βήμα 4: Σύνοψη και αξιολόγηση ιστορικών δεδομένων	333
<i>Ιστορικά έγγραφα γενικής φύσης</i>	333
<i>Ιστορικές πηγές γενικότερα</i>	333
<i>Σημειώσεις για προσωπικά έγγραφα</i>	334
<i>Ζητήματα προφορικής ιστορίας</i>	335
Ειδικές σημειώσεις για τη βιογραφική έρευνα	336

Ειδικές σημειώσεις για την αυτοβιογραφική έρευνα-αυτομελέτη	338
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της ιστορικής-αφηγηματικής έρευνας	339
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	340
10. Σχεδιασμοί μεικτών μεθόδων και μεικτών μοντέλων	343
Ορισμός και χαρακτηριστικά	343
Η σημασία για την εκπαιδευτική και ψυχολογική έρευνα	345
Φιλοσοφικές υποθέσεις: πραγματισμός, συνδυασμός παραδειγμάτων και μετασχηματισμός	346
Επιλογές σχεδιασμού μεικτών μεθόδων/μοντέλων	348
Πραγματιστικός παράλληλος σχεδιασμός μεικτών μεθόδων/μοντέλων	348
Πραγματιστικός διαδοχικός σχεδιασμός μεικτών μεθόδων/μοντέλων	350
Μετασχηματιστικός σχεδιασμός παράλληλων μεικτών μεθόδων	351
Μετασχηματιστικός σχεδιασμός επάλληλων μεικτών μεθόδων/μοντέλων	352
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της έρευνας μεικτής μεθόδου	354
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	356
11. Δειγματοληψία. Ορισμός, επιλογή και δεοντολογία	359
Στρατηγικές δειγματοληψίας: εναλλακτικά παραδείγματα	359
Εξωτερική εγκυρότητα (γενικευσιμότητα) ή μεταφερσιμότητα	360
Ορίζοντας τον πληθυσμό και το δείγμα	361
Προσδιορισμός των μελών του δείγματος	362
Προσδιορισμός της φυλής και της εθνικότητας στους πληθυσμούς	362
Άτομα με αναπηρίες	363
Στρατηγικές δειγματοληψίας	366
Δειγματοληψία πιθανοτήτων	366
<i>Απλή τυχαία δειγματοληψία</i>	367
<i>Συστηματική δειγματοληψία</i>	367
<i>Στρωματοποιημένη δειγματοληψία</i>	368
<i>Δειγματοληψία κατά συστάδες</i>	368
<i>Σταδιακή δειγματοληψία</i>	369
Παραδείγματα δειγματοληψίας σε μια ποσοτική έρευνα	369
Δειγματοληψία σκοπιμότητας ή θεωρητική δειγματοληψία	370
<i>Ακραίες ή αποκλίνουσες περιπτώσεις</i>	370
<i>Δειγματοληψία έντασης</i>	371
<i>Δειγματοληψία μέγιστης απόκλισης</i>	371
<i>Ομοιογενή δείγματα</i>	371
<i>Δειγματοληψία τυπικής περίπτωσης</i>	372

<i>Στρωματοποιημένη δειγματοληψία σκοπιμότητας</i>	372
<i>Δειγματοληψία κρίσιμης περίπτωσης</i>	372
<i>Δειγματοληψία χιονοστιβάδας ή αλυσιδωτή δειγματοληψία</i>	372
<i>Δειγματοληψία κριτηρίου</i>	373
<i>Δειγματοληψία βασισμένη στη θεωρία ή δειγματοληψία λειτουργικού πλαισίου</i>	373
<i>Επιβεβαιωτικές και μη επιβεβαιωτικές περιπτώσεις</i>	373
<i>Ευκαιριακή δειγματοληψία</i>	373
<i>Τυχαία δειγματοληψία σκοπιμότητας</i>	374
<i>Δειγματοληψίες πολιτικά σημαντικών περιπτώσεων</i>	374
Παραδείγματα δειγματοληψίας στην ποιοτική έρευνα	374
Βολική δειγματοληψία	375
Μεροληψία κατά τη δειγματοληψία	375
Ζητήματα πρόσβασης	377
Πρόσβαση σε εκπαιδευτικά ιδρύματα	378
Πρόσβαση σε αρχεία	380
Μέγεθος δείγματος	380
Πρακτικοί εμπειρικοί κανόνες	381
<i>Ποσοτικές μέθοδοι έρευνας</i>	381
<i>Εμπειρικές μέθοδοι ποιοτικής έρευνας</i>	381
Ορισμοί τύπων για το μέγεθος του δείγματος	383
Δεοντολογία και προστασία των συμμετεχόντων στη μελέτη	385
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση των στρατηγικών δειγματοληψίας	392
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	393

12. Συλλογή δεδομένων 397

Ορίζοντας λειτουργικά τις έννοιες	399
Κριτήρια για την εκτίμηση της ποιότητας συλλογής δεδομένων	399
Μεταθετικισμός: αξιοπιστία	402
<i>Αξιοπιστία των επαναλαμβανόμενων μετρήσεων</i>	403
<i>Εσωτερική συνέπεια</i>	404
<i>Αξιοπιστία με παρατηρητές</i>	404
Κονστρουκτιβιστικό παράδειγμα: φερεγγυότητα	404
Μεταθετικιστικό παράδειγμα: εγκυρότητα	406
<i>Πηγές αποδείξεων για την κατασκευαστική εγκυρότητα</i>	407
<i>Εγκυρότητα περιεχομένου</i>	408
<i>Προβλεπτική εγκυρότητα</i>	410
<i>Συγχρονική εγκυρότητα</i>	411
<i>Συμπερασματική εγκυρότητα</i>	412
Κονστρουκτιβιστικό παράδειγμα: φερεγγυότητα	412

Μεταθετικιστικό παράδειγμα: αντικειμενικότητα	413
Κονστρουκτιβιστικό παράδειγμα: επαληθευσιμότητα	414
Μετασχηματιστικό παράδειγμα: αποφυγή μεροληψίας	414
<i>Ζητήματα που αναδεικνύουν οι φεμινιστικές προσεγγίσεις στη συλλογή δεδομένων</i>	415
<i>Άτομα με αναπηρίες: ζητήματα για τη συλλογή δεδομένων</i>	417
<i>Τύποι προσαρμογών</i>	417
<i>Συλλογή πληροφοριών από άτομα στα οποία έχουμε δυσκολία πρόσβασης</i>	419
<i>Φυλετικές και εθνικές μειονότητες: ζητήματα συλλογής δεδομένων</i>	420
Ζητήματα ποσοτικών μετρήσεων	423
Τυποποιημένα και μη τυποποιημένα τεστ	423
Ατομικά και ομαδικά τεστ: τεστ ταχύτητας και ισχύος	424
Προτυποποιημένα τεστ και τεστ σε σχέση με τα κριτήρια	424
Αξιολόγηση επίδοσης και φακέλου εργασιών	424
Αξιολόγηση με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα	426
<i>Ηλεκτρονικοί υπολογιστές και αξιολόγηση</i>	428
Δευτερογενείς πηγές δεδομένων	429
Επιλογή και αξιοποίηση των ποσοτικών ερευνητικών εργαλείων	429
Εντοπισμός ενός ερευνητικού εργαλείου: πηγές πληροφόρησης	429
<i>Mental Measurements Yearbooks</i>	430
<i>Tests in Print</i>	430
<i>The Educational Testing Service</i>	431
<i>The Test Publisher</i>	431
Κριτήρια για την επιλογή ενός ερευνητικού εργαλείου	433
Δημιουργώντας ένα ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων	434
Βήμα 1: Προσδιορίστε τον αντικειμενικό σκοπό του επιστημονικού εργαλείου	434
Βήμα 2: Εντοπίστε αυτούς που σας ενδιαφέρουν	435
Βήμα 3: Κάντε επισκόπηση στα υπάρχοντα συστήματα μέτρησης	435
Βήμα 4: Δημιουργήστε μια «δεξαμενή» ερωτήσεων	436
Βήμα 5: Προετοιμασία και πιλοτική δοκιμή του πρότυπου ερευνητικού εργαλείου	436
Βήμα 6: Διεξαγωγή ανάλυσης των ερωτήσεων και αναθεώρηση του ερευνητικού εργαλείου μέτρησης	437
<i>Ευαισθησία σε πολυπολιτισμικά ζητήματα</i>	438
Μέθοδοι συλλογής ποιοτικών δεδομένων	439
Παρατήρηση	439
<i>Ποιότητα στην έρευνα παρατήρησης</i>	443
Διεξαγωγή συνέντευξης: ατομική και σε ομάδα εστίασης	444
Επισκόπηση των εγγράφων και των αρχείων	447
Στρατηγικές συμμετοχικής συλλογής δεδομένων	448
<i>Συμμετοχική αγροτική αποτίμηση</i>	450
<i>Αξιολόγηση των ωφελουμένων</i>	451

<i>Αυτοεκτίμηση, συλλογική δύναμη, αφθονία πηγών, προγραμματισμός δράσης και ευθύνης</i>	451
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της συλλογής δεδομένων	454
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	456

13. Ανάλυση δεδομένων, ερμηνεία και αναφορά	459
Ποσοτικές στρατηγικές ανάλυσης	460
Ευρέως χρησιμοποιούμενες ποσοτικές τεχνικές ανάλυσης δεδομένων	461
<i>Περιγραφική στατιστική</i>	461
<i>Συσχετιστική στατιστική</i>	461
<i>Στατιστική σημαντικότητα</i>	464
<i>Συμπερασματικές στατιστικές</i>	465
Επιλογή στατιστικής μεθόδου	467
<i>Κλίμακα μέτρησης</i>	467
<i>Συμπεράσματα για παραμετρικές στατιστικές</i>	469
<i>Παραλλαγές στη μέθοδο ANOVA</i>	470
<i>Εκ των υστέρων ανάλυση</i>	470
Ζητήματα ερμηνείας στην ποσοτική ανάλυση	470
<i>Τυχαιοποίηση</i>	471
<i>Μέγεθος δείγματος</i>	472
<i>Στατιστική έναντι πρακτικής σημαντικότητας</i>	472
<i>Πολιτισμική μεροληψία</i>	472
<i>Γενικευσιμότητα</i>	474
<i>Επιλογές για την αναφορά στατιστικών αποτελεσμάτων</i>	475
<i>Ακριβής επανάληψη</i>	477
<i>Χρήση μη παραμετρικών στατιστικών</i>	477
<i>Αντιτιθέμενες αιτιολογήσεις</i>	477
<i>Αναγνώριση των περιορισμών</i>	478
Ειδική εφαρμογή: στατιστική σύνθεση ως επισκόπηση βιβλιογραφίας	478
Μετα-ανάλυση	478
<i>Φυλετικές διαφορές στη μετα-ανάλυση</i>	480
<i>Φυλή, εθνικότητα και αναπηρία στη μετα-ανάλυση</i>	480
Ποιοτικές στρατηγικές ανάλυσης	481
Βήματα για την ποιοτική ανάλυση δεδομένων	484
Στρατηγικές ανάλυσης με βάση τη θεμελιωμένη θεωρία	484
<i>Βήμα 1: Ανοικτή κωδικοποίηση</i>	485
<i>Βήμα 2: Αξονική κωδικοποίηση</i>	485
<i>Βήμα 3: Επιλεκτική κωδικοποίηση</i>	485
Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών στην ποιοτική ανάλυση	486

Ερμηνευτικά ζητήματα στην ποιοτική ανάλυση δεδομένων	487
<i>Τριγωνοποίηση δεδομένων</i>	487
<i>Έλεγχοι</i>	487
<i>Πολιτισμική μεροληψία</i>	488
<i>Γενίκευση</i>	488
Ένα ερευνητικό πλάνο: το πλάνο διαχείρισης και ο προϋπολογισμός	489
Το πλάνο διαχείρισης	489
Ο προϋπολογισμός της έρευνας	490
Συντάσσοντας ερευνητικές εκθέσεις	492
Συντάσσοντας εκθέσεις	492
Πτυχιακές εργασίες και διδακτορικές διατριβές	492
<i>Επιλογή τύπου ερευνητικής έκθεσης</i>	493
Σαφήνεια στη συγγραφή	498
Χρήση της έρευνας	499
Σύνταξη για δημοσίευση	501
Ερωτήματα για κριτική ανάλυση της ανάλυσης και της ερμηνείας των δεδομένων	502
Ποσοτικού τύπου έρευνα	502
Ποιοτικού τύπου έρευνα	503
Ζητήματα ερμηνείας	503
Ερωτήματα και δραστηριότητες για συζήτηση και εφαρμογή	504
Παράρτημα. Γράφοντας την ερευνητική μας πρόταση	509
Συλλαμβάνοντας την ερευνητική μας ιδέα	509
Περίληψη της έρευνας	509
Η επίσημη ερευνητική πρόταση	509
Προτάσεις για την ερευνητική πρόταση	511
Κεφάλαιο 1: Διατύπωση του προβλήματος	511
Κεφάλαιο 2: Επισκόπηση βιβλιογραφίας	511
Κεφάλαιο 3: Μεθοδολογία	512
Προτεινόμενη διάρθρωση της ερευνητικής πρότασης	515
<i>Διαδοχική διάταξη της ερευνητικής πρότασης</i>	515
Βιβλιογραφία	517
Ευρετήριο ονομάτων	543
Ευρετήριο όρων	553

Τι είναι έρευνα;

Έρευνα είναι ένας από τους πολλούς τρόπους κατάκτησης γνώσης ή κατανόησης. Η διαφορά της από τους άλλους τρόπους, για παράδειγμα την ενόραση, τη θεία έμπνευση και την αποδοχή αξιωμάτων, είναι ότι η έρευνα αποτελεί μια διαδικασία συστηματικής διερεύνησης, που σχεδιάζεται για να συλλέξει, να αναλύσει, να ερμηνεύσει και να χρησιμοποιήσει δεδομένα, με σκοπό να κατανοήσει, να περιγράψει, να προβλέψει ή να ελέγξει ένα εκπαιδευτικό ή ψυχολογικό φαινόμενο ή να ενδυναμώσει άτομα σε τέτοια περιβάλλοντα-πλαίσια. Η ακριβής φύση του ορισμού της έρευνας επηρεάζεται από το θεωρητικό υπόβαθρο του ερευνητή και από την έμφαση που αυτός δίνει στο διαχωρισμό της έρευνας από άλλες δραστηριότητες ή στη διάκριση μεταξύ διαφορετικών ειδών έρευνας.

Για παράδειγμα, οι Langenbach, Vaughn και Aagaard (1994) διακρίνουν την έρευνα από άλλες δραστηριότητες, όπως είναι η μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας ως προετοιμασία για το μάθημα, η συγγραφή μιας εργασίας ή η σύνταξη ενός άρθρου, ορίζοντας με σαφήνεια ότι η έρευνα επηρεάζει τη *θεωρία*. Ο ρόλος της θεωρίας είναι να ορίσει σχέσεις εννοιολογικών κατασκευών που περιγράφουν ή εξηγούν ένα φαινόμενο, προχωρώντας πέρα από αυτό το περιορισμένης εμβέλειας γεγονός και προσπαθώντας να το συνδέσει με παρόμοια γεγονότα. Παραδείγματα θεωριών υπάρχουν άφθονα στο χώρο της εκπαίδευσης και της ψυχολογίας, όπως είναι οι θεωρίες προσωπικότητας, μάθησης και ηθικής ανάπτυξης.

Η σχέση μεταξύ έρευνας και αξιολόγησης δεν είναι απλή. Μεγάλο μέρος της αξιολόγησης μπορεί να μοιάζει πάρα πολύ με έρευνα και το αντίστροφο. Τόσο η έρευνα όσο και η αξιολόγηση χρησιμοποιούν συστηματικές μεθόδους διερεύνησης για τη συλλογή, την ανάλυση, την ερμηνεία και τη χρήση δεδομένων, με απώτερο στόχο να κατανοήσουν, να περιγράψουν, να ελέγξουν ή να ισχυροποιήσουν τους υπό μελέτη πληθυσμούς. Η αξιολόγηση είναι παραδοσιακά περισσότερο συνδεδεμένη με την ανάγκη για πληροφόρηση προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, ενώ η έρευνα είναι παραδοσιακά συνδεδεμένη με την παραγωγή νέας γνώσης που μπορεί να μεταφερθεί σε άλλα πλαίσια-

περιβάλλοντα. Στην πράξη, υπάρχει μια περιοχή στην οποία η έρευνα και η αξιολόγηση συνυπάρχουν, γι' αυτό και μεγάλο μέρος των μεθοδολογικών περιεχομένων του παρόντος βιβλίου έχουν εφαρμογή και στα δύο είδη έρευνας. Οι σχετικές παράμετροι και προσεγγίσεις που αφορούν αποκλειστικά την αξιολόγηση παρουσιάζονται στο επόμενο κεφάλαιο, έτσι ώστε οι αναγνώστες που ενδιαφέρονται για την αξιολόγηση να μπορούν να αξιοποιήσουν αυτές τις μεθοδολογικές κατευθύνσεις αργότερα για να σχεδιάσουν μια έρευνα αξιολόγησης.

Ορολογία της έρευνας

Αρκετοί σημαντικοί όροι που χρησιμοποιούνται στην έρευνα έχουν ειδικό νόημα στο ερευνητικό πλαίσιο, νόημα το οποίο διαφέρει από αυτό που χρησιμοποιούμε στην καθημερινή ζωή και που αντιλαμβανόμαστε με την κοινή λογική. Αν έχετε ασχοληθεί ήδη με την έρευνα, θα είστε ίσως εξοικειωμένοι με αυτούς τους όρους. Εντούτοις, είναι σχεδόν αδύνατον να μιλήσουμε για έρευνα χωρίς να τους έχουμε τουλάχιστον στοιχειωδώς κατανοήσει. Συνεπώς, αν είστε καινούργιοι στον κόσμο των ερευνητών, πρέπει να σταματήσετε σε αυτό το σημείο και να μελετήσετε τους όρους και τους ορισμούς που παρουσιάζονται στο Πλαίσιο 1.1.

1. **Υποκείμενο-συμμετέχων:** Το υπό μελέτη άτομο ονομάζεται *υποκείμενο* ή *συμμετέχων*. Συχνά, το υποκείμενο-συμμετέχων σε μια εκπαιδευτική και ψυχολογική έρευνα είναι ένας μαθητής, πελάτης, δάσκαλος, διευθυντής ή ψυχολόγος, αλλά μπορεί επίσης να είναι ένα ζώο ή ένα βιβλίο. Για παράδειγμα, στο έργο των Doren, Bullis και Benz (1996) διαβάζουμε: «Οι συμμετέχοντες ήταν μαθητές με αναπηρίες, οι οποίοι σύμφωνα με τα σχολικά αρχεία βρισκόταν στην τελευταία τάξη του λυκείου ή είχαν αφήσει το σχολείο κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της τελευταίας τάξης του λυκείου» (σ. 8).
2. **Ανεξάρτητη μεταβλητή και μεταβλητή πρόβλεψης:** Ανεξάρτητη μεταβλητή και μεταβλητή πρόβλεψης είναι οι μεταβλητές στις οποίες οι ομάδες στη μελέτη σας διαφέρουν, είτε επειδή τις υποβάλατε σε διαφορετικές πειραματικές συνθήκες (ανεξάρτητη μεταβλητή) είτε εξαιτίας κάποιων έμφυτων χαρακτηριστικών τους (μεταβλητή πρόβλεψης). Όταν ο ερευνητής επηρεάζει σκόπιμα τις πειραματικές συνθήκες^a (π.χ. εισάγει μόνο τη μία ομάδα σε πρόγραμμα εξάσκησης κοινωνικών δεξιοτήτων και όχι την άλλη), τότε η παρέμβαση ονομάζεται *ανεξάρτητη μεταβλητή*. Συνήθεις ανεξάρτητες μεταβλητές στην εκπαίδευση και την ψυχολογία είναι οι διαφοροποιήσεις στις μεθόδους διδασκαλίας ή θεραπείας. Αν ο ερευνητής ενδιαφέρεται για την επίδραση των διαφορών σε ένα έμφυτο χαρακτηριστικό, τότε η μεταβλητή ονομάζεται συνήθως *μεταβλητή πρόβλεψης*. Για παράδειγμα, στις μελέτες που αφορούν τις διαφορές στο φύλο, το φύλο αποτελεί τη μεταβλητή πρόβλεψης.

ΠΛΑΙΣΙΟ 1.1

Ορολογία της έρευνας: ορισμοί και παραδείγματα

ΠΛΑΙΣΙΟ 1.1

*Ορολογία της έρευνας:
ορισμοί και
παραδείγματα*

3. **Εξαρτημένη μεταβλητή και μεταβλητή κριτηρίου:** Η εξαρτημένη μεταβλητή ή μεταβλητή κριτηρίου είναι η μεταβλητή που ο ερευνητής ενδιαφέρεται να μετρήσει προκειμένου να προσδιορίσει πώς αυτή διαφοροποιείται σε ομάδες με διαφορετικές εμπειρίες (εξαρτημένη) ή χαρακτηριστικά (κριτήριο). Η *εξαρτημένη μεταβλητή* ονομάζεται έτσι διότι εξαρτάται από το τι κάνει ο ερευνητής με την ανεξάρτητη μεταβλητή. Ο ερευνητής χειρίζεται μια ανεξάρτητη μεταβλητή (διεργασία) και κατόπιν εκθέτει τις ομάδες σε διαφορετικά μεγέθη ή τύπους αυτής της ανεξάρτητης μεταβλητής. Έπειτα μετρά (υπολογίζει) μια εξαρτημένη μεταβλητή για να διαπιστώσει αν είναι διαφορετική για τις διαφορετικές ομάδες. Όταν ένας ερευνητής χρησιμοποιεί μια μεταβλητή πρόβλεψης (κάποιο έμφυτο χαρακτηριστικό ή μη ελεγχόμενη μεταβλητή), η εκτίμηση του «αποτελέσματος» ονομάζεται *μεταβλητή κριτηρίου*. Συνήθεις εξαρτημένες μεταβλητές ή μεταβλητές κριτηρίου στην εκπαίδευση και την ψυχολογία αποτελούν η ακαδημαϊκή επίδοση, οι κοινωνικές δεξιότητες, οι μετρήσεις προσωπικότητας, καθώς και το εισόδημα μετά την αποφοίτηση από το σχολείο.
4. **Πειραματικές ομάδες και ομάδες ελέγχου:** Σε ορισμένους τύπους έρευνας, ο ερευνητής μπορεί να χωρίσει τα υποκείμενα-συμμετέχοντες σε δύο ή περισσότερες ομάδες για να διαπιστώσει την επίδραση μιας συγκεκριμένης διεργασίας (ανεξάρτητη μεταβλητή). Για παράδειγμα, ένας ερευνητής μπορεί να επιθυμεί να ελέγξει την επίδραση που πιθανώς να έχει η παροχή εκπαίδευσης κοινωνικών δεξιοτήτων σε μαθητές με αναπηρίες, συγκρίνοντας αποτελέσματα μαθητών που λαμβάνουν τέτοιου είδους εκπαίδευση με εκείνους που δεν έχουν ανάλογη εκπαίδευση. Η ομάδα στην οποία εφαρμόζεται αυτή η εκπαίδευση ονομάζεται *πειραματική ομάδα*. Η ομάδα σύγκρισης στην οποία δεν εφαρμόζεται αυτό το πρόγραμμα εκπαίδευσης ονομάζεται *ομάδα ελέγχου*. Σε περίπτωση πραγματικής πειραματικής έρευνας, οι συμμετέχοντες τοποθετούνται τυχαία σε περιβάλλοντα όπου επικρατούν διαφορετικές συνθήκες – δηλαδή έχουν ίσες και ανεξάρτητες πιθανότητες να ενταχθούν είτε στην πειραματική είτε στην ομάδα ελέγχου.
5. **Πληθυσμός και δείγμα:** *Πληθυσμός* είναι η ομάδα στην οποία θέλουμε να εφαρμόσουμε τα αποτελέσματά μας. *Δείγμα* είναι η ομάδα που επιλέξαμε από τον πληθυσμό προκειμένου να συλλέξουμε στοιχεία. Για παράδειγμα, 2.150 μαθητές πληρούν τα κριτήρια που έχουν τεθεί στη μελέτη των Doren κ.ά. (1996), η οποία αναφέρεται στον πρώτο ορισμό του Πλαισίου 1.1. Η ομάδα αυτή των 2.150 μαθητών αντιπροσώπευε τον πληθυσμό που μελετάται στην εν λόγω έρευνα. Οι ερευνητές επέλεξαν για στατιστικό δείγμα το 20% των μαθητών και συνέλεξαν στοιχεία από 422 μαθητές. Οι 422 μαθητές αποτέλεσαν το δείγμα για τη μελέτη αυτή.
6. **Γενικευσιμότητα (των αποτελεσμάτων) και μεταφερσιμότητα:** Η *γενικευσιμότητα* αναφέρεται στη δυνατότητα του ερευνητή να γενικεύσει τα αποτελέσματα που συγκέντρωσε από το δείγμα στον υπόλοιπο πληθυσμό από τον οποίο είχε συλλέξει το στατιστικό δείγμα της μελέτης του. Ο βαθμός της δυνατότητας γενίκευσης (των αποτελεσμάτων) μπορεί να συζητηθεί με στατιστικούς όρους ανάλογα με τον τύπο της δειγματοληπτικής στρατηγικής που χρησιμοποιεί ο

ερευνητής. Σε ορισμένους τύπους έρευνας, ο ερευνητής δίνει έμφαση στο ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο έγινε η έρευνα, ώστε να δώσει τη δυνατότητα στους αναγνώστες να διαπιστώσουν αν και κατά πόσο υπάρχει *μεταφερσιμότητα* των αποτελεσμάτων της μελέτης στις δικές τους περιπτώσεις.

- 7. Στατιστικά σημαντικό:** Η στατιστική σημαντικότητα παίζει πρωταρχικό ρόλο σε μελέτες στις οποίες γίνονται συγκρίσεις ανάμεσα σε ομάδες ή εκτιμήσεις μεγεθών σχέσεων ανάμεσα στις μεταβλητές. Αν οι ομάδες συγκρίνονται με βάση μια εξαρτημένη μεταβλητή (π.χ. κοινωνική προσαρμογή), το τεστ στατιστικής σημαντικότητας μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να διευκρινιστεί αν η διαφορά που παρατηρείται ανάμεσα στις ομάδες είναι πολύ μεγάλη για να είναι αληθινή, ως αποτέλεσμα αποκλειστικά της τύχης. Με βάση τους νόμους των πιθανοτήτων, μια διαφορά που είναι πολύ μεγάλη για να αποδοθεί στην τύχη ονομάζεται *στατιστικά σημαντική*. Οι ερευνητές στην εκπαίδευση και την ψυχολογία λένε μερικές φορές ότι τα αποτελέσματά τους είναι στατιστικά σημαντικά στο επίπεδο του 0,05 ή 0,01. Αυτά τα επίπεδα εμπιστοσύνης αναφέρονται στην πεποίθηση των ερευνητών ότι παρόμοια αποτελέσματα πιθανώς να λαμβάνονταν αν η μελέτη επαναλαμβανόταν χρησιμοποιώντας διαφορετικά δείγματα από τον ίδιο πληθυσμό.
- 8. Εξωγενής μεταβλητή:** Οι ερευνητές ενδιαφέρονται συνήθως για την επίδραση που έχουν οι ανεξάρτητες μεταβλητές τους (ή μεταβλητές πρόβλεψης) στις εξαρτημένες μεταβλητές (ή μεταβλητές κριτηρίου). Τα κοινωνικά φαινόμενα όμως είναι σύνθετα και επηρεάζονται από πολλές μεταβλητές, διαφορετικές από εκείνες που βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των ερευνητών. Αυτές οι διαφορετικές μεταβλητές, οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν την επίδραση των ανεξάρτητων ή των μεταβλητών πρόβλεψης, ονομάζονται *εξωγενείς μεταβλητές*. Για παράδειγμα, ένας ερευνητής μπορεί να ενδιαφέρεται κυρίως να εξετάσει την αποτελεσματικότητα μια νέας θεραπευτικής ή παιδαγωγικής προσέγγισης. Ωστόσο, τα υποκείμενα-συμμετέχοντες μπορεί να δέχονται με περισσότερο ή λιγότερο ενθουσιασμό τις διαφορετικές συνθήκες. Οι σύμβουλοι ή οι δάσκαλοι ενδεχομένως να είναι ιδιαίτερα προσκολλημένοι στην παραδοσιακή προσέγγιση ή μπορεί να γοητεύονται από τις νέες ιδέες που παρουσιάζονται στους πειραματικούς σας χειρισμούς. Επομένως, θα μπορούσε η εξωγενής μεταβλητή του ενθουσιασμού που επιδεικνύουν οι συμμετέχοντες να καθορίζει ποια προσέγγιση παράγει το πιο επιθυμητό αποτέλεσμα, και όχι η ίδια η προσέγγιση. Άλλες κοινές μη συναφείς μεταβλητές μπορεί να σχετίζονται με διαφορές στην κουλτούρα, το φύλο, την αναπηρία, τις δεξιότητες και την εθνικότητα ανάμεσα σε ομάδες ανθρώπων.

- a. Ένας ερευνητής μπορεί να μελετήσει την επίδραση μιας πειραματικής παρέμβασης χωρίς να την επηρεάσει και χωρίς να συγκρίνει ομάδες ανθρώπων που υποβάλλονται ή δεν υποβάλλονται σε αυτήν. Αυτό συνήθως γίνεται σε ποιοτικές και περιγραφικές ερευνητικές μελέτες.

«Επιτέλους, ένα χρηστικό βιβλίο για την έρευνα και την αξιολόγηση το οποίο απαντά στα επιστημολογικά και πρακτικού τύπου ερωτήματα αναφορικά με την αξιοποίηση του συγκεκριμένου εργαλείου για τη βελτίωση της ζωής των περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων».

Dr. Ricardo Millett, Πρόεδρος και CEO, *Woods Fund of Chicago*

«Το κατατοπιστικό αυτό βιβλίο είναι συνάμα συναρπαστικό. Αποτελεί μια διεισδυτική ματιά στην έρευνα, ενώ δίνει τη δυνατότητα στους ερευνητές να αναστοχαστούν πάνω στις προσωπικές τους προσεγγίσεις αναφορικά με την πραγματικότητα και τη μεθοδολογία που ακολουθούν. Θα πρέπει να διαβαστεί από όλους αυτούς που διεξάγουν σοβαρή κοινωνική έρευνα η οποία επιδρά στη ζωή των ανθρώπων».

J. F. Biter, *St. Bonaventure University*

Η Donna Mertens αποσαφηνίζει τις ποιοτικές, τις ποσοτικές και τις μεικτές μεθόδους και ενσωματώνει τις οπτικές των διαφόρων ερευνητικών παραδειγμάτων σε περιγραφές των παραπάνω μεθόδων. Πραγματεύεται τέσσερα βασικά επιστημονικά παραδείγματα: το μεταθετικιστικό, το κονστρουκτιβιστικό, το μετασχηματιστικό και το πραγματιστικό. Δίνεται επίσης έμφαση στη διεξαγωγή έρευνας στο πλαίσιο πολιτισμικά σύνθετων κοινοτήτων, με βάση τις φεμινιστικές προσεγγίσεις, καθώς και τις προσεγγίσεις των εθνικών και φυλετικών μειονοτήτων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Στο κάθε κεφάλαιο εξηγούνται λεπτομερώς όλα τα βήματα της ερευνητικής διαδικασίας, από την επισκόπηση βιβλιογραφίας μέχρι την ανάλυση και την ερευνητική αναφορά. Επιπρόσθετα, σε κάθε κεφάλαιο περιλαμβάνονται δείγματα έρευνας και αποσπάσματα που διευκρινίζουν τις έννοιες που παρουσιάζονται στο συγκεκριμένο κομμάτι του βιβλίου. Στο παράρτημα δίνεται το περίγραμμα προετοιμασίας μιας ερευνητικής πρότασης, ιδανικό για όσους δουλεύουν μια μεταπτυχιακή εργασία ή διδακτορική διατριβή. Η παρούσα έκδοση αποτελεί πολύτιμο βασικό σύγγραμμα ερευνητικής μεθοδολογίας για τμήματα Παιδαγωγικής, Ψυχολογίας, Κοινωνιολογίας, καθώς και Κοινωνικής Εργασίας ή άλλων σχολών κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.

Η **Donna M. Mertens** είναι καθηγήτρια στο Department of Educational Foundations and Research στο Gallaudet University της Ουάσινγκτον. Διδάσκει σε φοιτητές με προβλήματα ακοής, έχοντας ως γνωστικά αντικείμενα τις ερευνητικές μεθόδους, την αξιολόγηση προγραμμάτων, τη στατιστική και την εκπαιδευτική ψυχολογία.

ISBN 978-960-455-166-8

9 789604 551668

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΚ/ΣΗΜΕ 4166